

A városrendezés és a műemlékvédelem elválaszthatatlan

A városkép- és műemlékvédelmi albizottság ülése

Szeptember 2-től 5-ig rendezte meg a Hazafias Népfront Országos Tanácsa és az Országos Műemléki Felügyelőség a magyar városok műemléki albizottságainak III. országos értekezletét Kőszegen, stílusos környezetben, az újjáépített Jurisich-várban. Az itt elhangzott beszámolókat öt ízben is említték, példaként állították a többiek elé a szegedi műemlékvédelmi albizottságot, amely különben a szegedi megyei jogú városi tanács valamennyi bizottsága közül a legtevékenyebb. A pénteken délután megtartott ez évi ötödik ülésén dr. Bodnár Béla számolt be az országos értekezlet tanulságairól, községi tapasztalatairól.

Jó példák

A dicséreteken kívül, melyet éppúgy örömmel nyugtáztak a szegediek, mint az albizottság motorjának, Pálffy-Budinszky Endre főmérnöknek itteni kitüntetését, számos megvalósítandó mintát is láttak Kőszegen a szegedi küldöttek. Kőszeg közművesítése, közvilágítása, műemlékeinek helyreállítására és megkapó hatásvilágítására, műzeumának szakszerűsége Szeged számára is sok tanulságot nyújtott. Kőszegi és az ezt kiegészítő győri tapasztalatai alapján Bodnár Béla konkrét javaslatokat tett a szegedi műemlékek és történeti hagyományok fokozottabb ápolására, propagandájára. Így — a győri példa nyomán — sürgette, hogy Szeged műemlékeiről színes dia pozitív sorozat, képeslap, fényképtárlás készüljön. Ismét felvetődött az újból és újból hiányolt évnegyedes helyismereti és városfejlesztési folyóiratnak, a Szegedi Szemlének szükségessége is.

A Kálvária-kápolna sorsa

A napirenden szereplő problémák közül a Kálvária-

kápolna sorsa került előtérbe. Bár nem műemlék, hiszen a rekonstrukció során, az eklektikus izlés jegyében született (Halnay Andor tervei szerint, 1889-ban), városképi szempontból mégis értékes, lehetőleg fönntartandónak minősített épület. Annak idején a város építette, s most, mivel a morávrósi plébánia a rendkívül elhanyagolt épület helyreállítására nem tud vállalkozni, az albizottság Bálint Sándor egyetemi tanár javaslatára úgy határozott, hogy indítványozza állami költségen való rekonstrukcióját és kulturális célra — elsősorban kerületi fiókkönyvtár berendezésére — való felhasználását.

A műemlékvédelmi albizottság munkája során folyton beleütközött a városfejlesztés, a városrendezés problémáiba. A tapasztalatok szerint e kettő elválaszthatatlan egymástól: egy és ugyanazon dolog két oldala. Minden városfejlesztési kérdésnek szükségképpen van műemléki és városképi vonatkozása, minden új épület a város hagyományos együttesébe illeszkedik — akár előnyére, akár hátrányára. S fordítva is: a műemlékek védelme nem öncélú, nem a fejlődésnek szembeszegülő görcsös ragaszkodás a múlt objektumaihoz, hanem a régi értékeknek az újakkal való harmonikus együttesét óhajtja kialakítani. Ezért az albizottság minden tagja örömmel üdvözölte a városi tanács építési osztálya vezetőjének, Balogh Péternek tervét, amely szerint az albizottság feladatára a jövőben a városrendezés problémáival is bővül.

Az építés szellemében

Mindenki tudja, hogy ez jelentős hangsúlyváltást is jelent az albizottság munkájában: a védelem, védekezés negatív álláspontjáról az albizottság funkciója az

építés, az előrenézés pozitív folyamatára tolódik át. Mégis szívesen vállalta az albizottság ezt a szerepkört is, éppen mert e két funkció szerves egységéről meg van győződve. E változásnak másik célja, hogy az albizottságok munkáját hatékonyabbá, eredményelket a tanács, igazgatási munkában használatosabbá tegye. Erre azonban — amint Pálffy-Budinszky Endre joggal mutatott rá — csak akkor lehet számítani, ha a tanács végrehajtó bizottsága idevaló fontos kérdésben nem dönt, mielőtt erről az illetékes albizottságot meg nem hallgatta.

Motor nélküli szovjet csészealj-repülő

Néhány évvel ezelőtt a nyugati sajtóban és rádióban vissza-visszatért a »repülő csészealj«-ról szóló híradás, amely hol a Mars-lakók földi látogatásával, hol meg ismeretlen eredetű, vagy egyenesen szovjet repülőgépekkel azonosította a szokatlannak formájú légi járműveket. De valahányszor feröppent a csészealj-kacsa, hamarosan el is hallgattak ezek a minden alapot nélkülöző valóban légből kapott szenzációk.

Motor nélkül

Most nemrégiben viszont tényleg megjelentek Moszkva felett különös formájú repülőgépek, amelyek némileg hasonlatosak a csészealjakkal. Konstruktőrjük M. V. Szuhanov gépeit »diszkoplán«-nak nevezték el. Ezek a diszkoplánok azonban egyáltalában nem félelmetesek, lévén a szovjet repülő csészealjakkal egyszerű motor nélküli vitorlázó repülőgépek, amelyeknek legfőbb tulajdonságuk, hogy sokkal stabilabbak a mástípusú vitorlázó gépekénél. Ez azonban még egymagában nem sokat árul el a diszkoplánok tulajdonságairól és így azt, hogy feltűnésük a vitorlázó repülés történetében valóban új fejezetet jelent-e, majd csak a jövő fogja megmutatni.

Más államokban ugyan csak kísérleteztek hasonló formájú gépekkel, de azok mind motormeghajtásúak voltak. A diszkoplán különlegessége, hogy a hossz tengely körüli stabilizációját különleges profil kialakítással érték el.

Már tízennegy esztendővel ezelőtt, 1949-ben megalkotta Szuhanov a »Diszkoplán 1«-et, amelynek szárnyátmértője 3,5 méter volt. Ez az első típus azonban, mint kipróbálása során kiderült, több tekintetben tökéletességre szorult. A tapasztalt hiányosságok kiküszöbölése után épült meg a »Diszkoplán 2«, amelynek szárnyátmértője 5 méter. A gép súlya 20 kg és specifikus felületi terhelése négyzetméterenként 30 kg.

Kombinált kormányzerkezet

A pilótaülést gömbsüveg alakú vastag műveg tető feddi, így a pilóta köröskörül jól láthat. Lefelé azonban — ami ugyancsak fontos — így nem láthatra. Ezért a csészealjyszerű hordfelületbe alakokat vágtak, amelyeken keresztül a pilóta lefelé is láthat. Ez különösen a gép fel-, illetve leszállásánál fontos.

A viszonylag kicsiny feszításválság miatt a hossz tengely körüli kormányozhatóság némileg problémát okoz, amit még fokoz az is, hogy a diszkoplán igen lassan is haladhat.

Lehet, hogy éppen Tápé felől szökött be az ősz a városba. Nem tudni, de annyi bizonyos, hogy ott is ősz van már. A reggel borongós, a déli napsütés bágyadt, az este hűvös. Olyan a falu, mint egy évvel ezelőtt volt. Vagy talán mégsem? Bizony, mégsem.

Az őszi levelek tavaly még a pusztára hullottak például a Dobó meg a Béke utcában, s most majd téglajárda nyújtózkodik alattuk. Negyven ezer forint futja rá a községfejlesztési alapról. De megéri! A Kossuth utcában, Tápé főutcáján pedig majd fél kilométer hosszan betonjárda sétálhat a vasárnapi korzózó.

De ez még mind hagyján! Ha nincs jó közvilágítás, hiába a jó út, azért csak orra eshet az ember egy-egy elszárgult akáclevélre. Negyvenöt új lámpát szereltek

fel, a Dózsa György és a Kossuth utcában százméterenként jutott higanygözzel világító lámpatest.

Nagy dolog? Már ahogyan vesszük. De kétségtelenül jó dolog!

S ha már a villanyról tartunk: 1949-ben kezdődött el a falu villamosítása, és mind a mai napig se jutottak a végére. Nem lustaságból, nem a tervszerűség hiánya miatt, hanem mert egyre több az utca, egyre több a ház. Mire az egyikbe bevezetik, van másik, ahová kell. A régi libalegelen és Benczfaháton 312 családi ház épült 1952—53 óta. Az idén a Róna és az Úttörő utcát villamosították.

Jövőre pedig, ha nem is kezdenek elől az egészet, de folytathatják, mivel a benczfaháti szántóföldekből, s kertekből újabb 70 beépíteni való házhelyet hasított ki a községi tanács. Ez a település még külön lesz, mint az eddigiek, mivel aránylag zárt, tömör, kertvárosi jellegű mutat már a róla készült térkép is.

Az érdeklődés óriási. Még el sem kezdték a telkek árúadását, de gondolatban már valamennyinek van gazdája. Ahol ilyen szívesen építkeznek, természetesen nagy keletje van az építési anyagoknak is. A Tiszatáj Termelőszövetkezet igyekszik segíteni a gondokon. Mások segítettek is, de az idén valahogy nem sikerült úgy, ahogy szeretnék volna.

A mérsékeltebb többlet pihent, mint dolgozott, mert nem bírtak beszerezni elegendő, s megfelelő méretű mézszövetet. A kemence boltívének kirakásához ugyanis nagy darabok kellenek, ők meg, amíg kaptak, addig is csak aprókat kaptak. Emiatt azután két teljes hónapra »becsukhatták a boltot«, s míg máskor a szegediek is vásároltak tőlük meszt, most még a község lakóinak igényét sem tudták ellátni.

A téglágyokban készítették csupán valamennyit. Abban a téglagyógyban, mely a szepes téglákat gyártja. Ennek nagy szakértelmét kívánó »technológiájába« viszont már annyira befejezték, hogy jutott a téglából Szegedre is, meg maradt is, amennyi a helybéli építőknek kellett. Ötvennyolc házhelyen kezdtek meg, vagy fogtak hozzá még most ősszel a házépítéshez a tápéiak.

Új tűzoltószertára van a községnek. A lakatot remélhetőleg rövidesen rátehetik az ajtókra, ugyanis már minden kész, csak a két ajtó hiányzik. Építési költségeit jó részt a megyei tanács fedezte, de adtak bele ők is. A művelődési ház megnyitogatásának gondolatán túl azonban nem sokkal jutottak előre. Megvásárolták, kisajátították a szomszédos épületet, hogy majd annak helyén bővíthetik a kultúrthont.

A tápéi művelődési ház a távlati tervekben közeli központ lesz, s hogy mint ilyen megfelelően a követelményeknek, ahhoz nem elég a község pénziára. Segíteni tudnak, de az építkezés teljes költségét fedezni nem. Pedig ők szeretnék legjobban, hogy ez a kultúrház a művelődési lehetőségek minél tökéletesebb otthona legyen.

Hiába, néha még a gondolatok is borongósak ősszel. Nem baj, majd kitavaszodik! Mostanában szemmel láthatóan nagyobb a forgalom, mint egyébként szokott lenni. Mióta az algyői hidat építik, a Tiszántúlra igyekvők egy része Tápé felé fordítja járművének orrát. Fordíthatja is, a törékenynek látszó pontonhidacska vígan gyűrűkötik a forgalommal.

Nem úgy, mint a nyáron. Illetve akkor nem is gyűrűkötött, mert másfél hónapig csak komp közlekedett a Tiszán. Az 1956-ban felvert hidat vitték el Algyőre a KPM Közüti Igazgatóságának rendelkezésére. Később — úgy mondják, miután néhány jármű még a partnál vízbe pottyant — rájöttek, hogy mégis kell ide híd, s építettek másikat.

Az őszi csendben most megint düböröghetnek a vontatótraktorok, nyikorgathatnak a Trabantok, Moszkvicsok, Warsavák. Minden év hoz valami újdonságot, minden ősz hoz eddig nem látott színeket Tápén is. Az emberek végzik az ilyenkor szokásos munkákat, nem érnek rá figyelni, mi minden változik meg körülöttük. Hiszen ezek a változások nem rengetik meg a világot, apróságok csupán. Majd inkább télen vétetik magukat észre: amikor a síma járdán nem csúszik úgy a cipő, s az új, meleg otthon, amikor inkább a pihenés, a végzett munka fejlemésének évadja van.

Motor nélküli

szovjet csészealj-repülő

Több kísérlet után a legújabb típusba végül is kombinált magassági és oldalkormányt szereltek. Úgy látszik Szuhanov, a diszkoplán tervezője szereti a kerek formákat, mert nemcsak a szárnyfelületeket képezte ki csészealj-szerűre, hanem az oldalkormányfelület is kerek körtárcsa.

Gyors emelkedés

A diszkoplán startja ugyanúgy történik, mint minden más vitorlázó gépé: tehát, vagy gumikötéllel ki-paritványozva, vagy motoros repülőgép által ventatva. A viszonylag rövid szárnyszé-

lesség és a törzs kurtája miatt a diszkoplán mozgékonyabb, mint más vitorlázó gép típusok — megfelelő légköri viszonyok esetén.

Szuhanov a géppel végzett legutóbbi kísérletei során igen jó fel- és leszállási eredményeket ért el. A gép rövid törzsének még az az előnye is van, hogy sokkal gyorsabban emelkedik, mint a többi vitorlázógép. Nyugati szaklapok elismeréssel írtak a szovjet konstruktor újfajta gépéről, amelynek formáját szilárd-ságtani szempontból kitűnőnek tartják.

T. P.

„Rádióját megjavítom — pénztől megszabadítom”

Ezt a nem mindennapi jelzót dolgozta ki magának Kapitány Antal Szőreg, Dózsa György utca 11. szám alatti lakos, műszerész. Rádió és egyéb hangszerjavításokat vállalt. A javítást el is végezte, azonban az esetek többségében a jó készüléket eladta, s a pénzt saját céljaira fordította. Több esetben a kölcsönző balból vett ki magnetofont, amit szintén el-

adott. Ugyancsak ez lett a sorsa a Belkereskedelmi Kölcsönző Vállalat szegedi boltjából kölcsön vett tranzisztoros táskaradióknak is.

Kapitány Antalt a szegedi járásbíróóság büntösnek mondta ki társadalmi és személyi tulajdon sérelmére ismételtlen elkövetett csalás és sikkasztás bűntettében és ezért egy évi szabadságvesztésre ítélte.

Gépírni tudó általános

adminisztrátort

felvesz a Hídépítő Vállalat szegedi építési csoportja. Jelentkezni lehet: Szeged, Dorozsmai út 35. szám alatti irodánkban, 1963. október 9-én 10 órakor. S. 94085

Fehérnemű konfekcionálásához

bedolgozó varrónőket

2 hónapos időtartamra felvesszünk. Siketek és Csökkent Munkaképességük Vállalat Ktsz, Szeged, Tábor u. 8. S. 84086

OROZHÁZA és Környéke Háziipari Szövetkezet meg-

vételre keres 8-as

síkkötőgépet

30—40 cm-es nagyságban. Ajánlatokat levélben Orosháza Háziipari Szövetkezet, Orosháza, V 84916

Szerkesztői üzenetek

Özv. Vass Józsefné Kiskun-dorozsma, Toldi utca 20.: Ingyenes orvosi kezelésem részesülhet minden termelőszövetkezeti tag, ha rendszeresen befizeti az SZTK járulékot.

Kovács Pál, Szekeres utca 36/b.: A panaszkönyvbe nemcsak a bírálatot, a jót, s a köszönetet is be szokták jegyezni.

Cseh Jánosné, Szondi György utca 21.: Kérésével a városi tanács egészségügyi osztályához forduljon.

Özv. Kovács Ferencné, József Attila sugárút 76.: Az úgynevezett szelezést, elsősorban a fafeldolgozó üzemek dolgozói kapják; ennél rogyva általában közfogyasztásra csak kevés jut.

Kóti Mihály, József Attila sugárút 26.: Elveszett tárgyat a lapban apróhirdetés útján kereshet vagy közvetlenül a rendőrség talált tárgyak osztályán is érdeklődhet.

B. M. Szeged: Amennyiben közli nevét és címét válasszunk levelére.

Felvételre keresünk: VIZSGÁVAL RENDELKEZŐ ŐA.

munkaügyi előadót,

villanyszerelő, mázó és asztalos szakmunkásokat, olajozót újszegedi üzemünkbe. Jelentkezés: Rostkikészítő Vállalat Szeged, Béke u. 11—13. Személyzeti osztály. K. 725

A Szegedi Köztisztasági Vállalat

úttisztítókat

és segédmunkásokat felvesz. Jelentkezés Szeged, Pacsirta u. 1. 73938

Szeged város területén kövezett út mellett, nagy udvarral és nagy melléképületekkel rendelkező

házingatlant

keresünk megvételre. ME-SZÖV Szeged I. Deák Ferenc utca 20. szám. 8197

Férfi és női segédmunkásokat, valamint lakatost és vasestergályost

felvesz

a Kenderfontó és Szővőipari Vállalat Szeged, Kenderfontógyára. Vidékieknek tanácsigazolás szükséges. S. 83781

Mélyépítőipari technikus, vagy mélyépítésben jártas dolgozót

fűrómesternek

felvesz az EM Szegedi Tervező Vállalat, Klauzál tér 2. S. 83666